

Türk Tıp Tarihi Arkivi

Cilt 5. No. 18. 1940

TÜRK HAKİMİ FARABİNİN UDU

Dr. A. SÜHEYL ÜNVER

Hakim ve feylesof Farabinin tercemei halinden bâhis eserlerde musikişinas olduğunu ve bir musiki aletinin tarafından keşfedildiğini öğreniyoruz. (Elmedhal fi musiki) eserini musiki tarihi âlimleri pek mühim buluyorlar. Bunun fransızcası da basılmıştır (1).

İbni Ebi Usaybia, Tabakatül'etıbbâ eserinde (2): (Farabi) ilmi musikinin nazariyat ve ameliyatında gayei kusvaya vasıl olmuştu. Mu-maileyh bir musiki aleti icad etmişti. Çaldığı vakitte insanın bilcümle hissiyat ve infialâtını tahrik ederdi, diyor.

(سيف الدولة حمداني) nin sazen-deleri biraz fasıl yapıdıkta şeyh (Farabi) ademi iltifat ve çendan istimama tekayyüd etmeyip kendi cebinden biraz ağaç parçaları çıkarıp birbirlerine zam ve bir garib saz peyda ve serâgazi negamât eyledikte ehali meclise dıhk (gülme) ârız olup ol kadar güldüler ki bi-hud olunca ondan ol aleti bozup üslûbi âhar üzere edip çaldıkta cümle bükâ edip ağlaştılar ve yine bozup bir tarzı âhar üzere çaldıkta cümlesi hâba varıp Farabi dahi âlâtın alıp bir kimse vâkif olmaksızın çıkıp gitti. Hâbdan kalktıktan Farabiden nişan bulmadılar. Seyfûddevele buna pek ziyade muhabbet edip ikram eyledi . . . diye yazılıdır. Birinciden Farabinin iyi bir musikişinas olduğunu, bundan da musiki hakkındaki liyakatinin efsaneleştiğini öğreniyoruz. Demek ki Farabinin musikiye, musiki negamatına ve nazariyatına derin vukufu vardır.

(1) Kitabu L-Musiqi Al Kabir T. I ve II (Baron Rodolphe D'Erlanger) 1930, 1935, 1938 Paris. P. Geuthner

(2) Tıp Tarihi Enstitüsü kütüphanesi. Cilt 1. S. 134 - 140.

(3) Sütlücede Mahmud ağa camii imam ve hatibi Hasan Ayni nushasındaki nôtundan.

KONYA AKSARAYI DARÜŞŞİFA MEDRESESİNE AİT BİR VESİKA

Dr. A. SÜHEYL ÜNVER

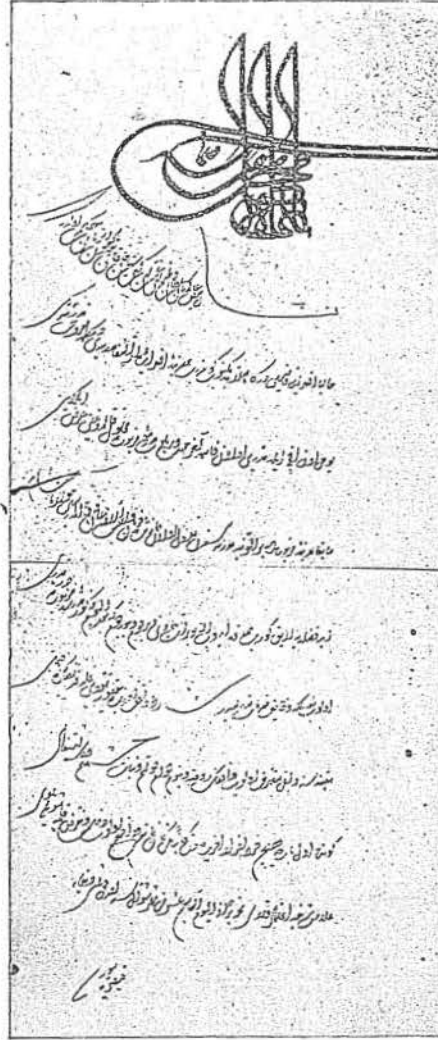
Topkapı sarayı hazine arşivinde 6460 numarada kayıtlı ve 931 (1524) tarihini muhtevî bir beratın mevcudiyetini mezkûr arşiv memuru Zarif Orgun bana haber verdi, tedkik ettim. Konya Aksarayı darüşşifasının ve mevcudiyetini bildiren mezkûr vesikanın üzerinde Kanuni Süleymanın (Süleyman ibni Selim hanel muzaffer daima) tuğ-rası vardır ve zamanının divan yazısile yazılmıştır (Şekil 1). Bu su-retle okunmaktadır :

— Nişanı Şerifi Âlişan

Haliya Aksaray kadısı dergâhı muallâma mektup gönderip Medi-nei Aksarayda Darüşşifa medresesi demekle maruf medresenin yevmi on akçe ile müderris olan Kasıma ahar cihet verilip medresei mezbu-re mahlûl kaldığını arzylemeğin sabıka medinei mezburede براخونيه (1) medresesinden mazul olan darendei ferman vacibül'iz'an kıdve-tülmüderrişin mevlâna Husam ziyde fazlühuye lâıyk görüp sadaka edip eline bu beratı hümayunu verdim ve buyurdum ki ba'delyevm mez-kûr medresei mezburede müderris olup şol ki vezaifi hidemâtı tedris-tir şartı vâkıf üzere bıkusur müeddi kıldıktan sonra ciheti muayyene-sine dahi mutasrrıf olup vâkıfın ruhuna ve benim devamı devlet ve sebatı haşemim duasına iştigal göstere ol baba hiç ferdi efradı âferi-deden kâniyen min kâne mâni' ve dafi' olup dahl ve tearruz kılmiya

(1) Başvekâlet arşivinde çalışan mütehasıslardan bay Kâmil burasının orada Burakiye medresesi olması muhtemel olduğunu söyledi. Lâkin böyle okunmıyor okunuş biraz şüphelidir.

şöyle bilesiz alâmeti şerife itimad kılasız tahiren fi yevmittasiül'aşer
fi şehrişşevval sene ihda ve selâsine ve tis'a mie

(Şekil 1)

Konya Darüşşifasında Selçukluların bir darüşşifasını buluyoruz.

İnşa tarihini ve yaptıranı bilmiyoruz. XIII üncü asırda yapılan bu muhkem darüşşifanın elyevm harap duvarından bir parça kalmıştır. Vaktile burada şeyh Cemaleddin Aksarayı de çalışmıştır. Demek bu bina Kanuni zamanında mamurdu. Bu vesikadan onu öğreniyoruz. Yalnız medrese olarak kullanılmış ve oraya müderris de tayin edilmiştir.
